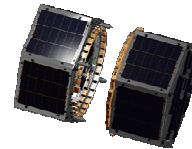

Systemy satelitarne

© Paweł Kułakowski

Kwestie organizacyjne

Prowadzący wykłady: Paweł Kułakowski

D5 pokój 122, telefon: 617 39 67

e-mail: kulakowski@kt.agh.edu.pl

Wykłady: czwartki godz. 12:30 - 14:00

Laboratorium (7 grup) prowadzą: Krzysztof Łoziak i Marek Sikora

Materiały do wykładu: <http://www.kt.agh.edu.pl/~brus/satelitey>

Proszę robić notatki !

Kurs kończy się egzaminem ustnym,
do przystąpienia wymagane zaliczenie z laboratorium.

Tematyka kursu - telekomunikacja satelitarna

Systemy **GEOSTACJONARNE**

- dobrze znana, ustandaryzowana i popularna technika telewizji satelitarnej DVB-S
- transmisja danych – VSAT, Inmarsat

Systemy **NISKOORBITOWE**

- kłapa systemów telefonii i transmisji danych opartych o orbity LEO
- nawigacja satelitarna

Tematyka kursu - dekada łączności bezprzewodowej

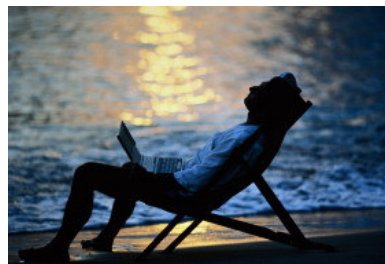

Gwałtowny rozwój sieci bezprzewodowych w ostatniej dekadzie:

- popyt na usługi łączności radiowej
- rozwój technologii VLSI
- sukces telefonii komórkowej i bezprzewodowego dostępu do internetu

Ograniczenia:

- zaniki sygnału radiowego
- niskie przepustowości

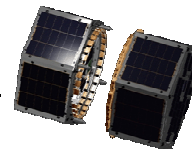

Wykłady

1. Wprowadzenie.
Podstawy radiokomunikacji i techniki antenowej.
2. Satelita na orbicie okołoziemskiej.
3. Bilans SNR łącza satelitarnego.
4. Budowa i zadania satelity telekomunikacyjnego.
5. Podstawy propagacji fal radiowych.
Atmosfera ziemska.
6. Architektury i przykłady systemów satelitarnych.
Satelitarne sieci TCP/IP.
7. Nawigacja satelitarna.

Wykłady

8. Przegląd systemów radiokomunikacyjnych.
Wyzwania stojące przed łącznością bezprzewodową.
9. Propagacja wielodrogowa.
Zaniki sygnału radiowego.
Interferencje międzysymbolowe.
Techniki *diversity*.
10. Wielodostęp do kanału radiowego.
OFDM.
11. Modele kanałów radiowych.
Bilans SIR i SINR.
12. Dalekosiężna łączność naziemna.

Literatura

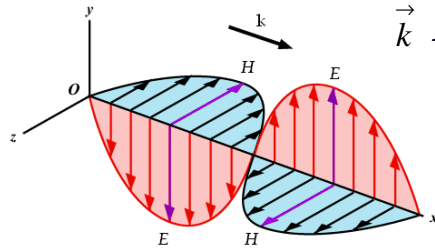

- A. Molisch, *Wireless Communications*, 2005.
- D. Tse and P. Viswanath, *Fundamentals of Wireless Communication*, 2005.
- J. Seybold, *Introduction to RF Propagation*, 2005.
- J. Kraus and R. Marhefka, *Antennas for all applications*, 2001.
- C. Balanis, *Antenna theory: Analysis and design*, 2005.
- B. Evans, *Satellite communication systems*, 1999.
- G. Maral and M. Bousquet, *Satellite communications systems*, 2002.
- R. Prasad and M. Ruggieri, *Applied satellite navigation using GPS, GALILEO and augmentation systems*, 2005.
- K. Wesołowski, *Systemy radiokomunikacji ruchomej*, 1999.
- J. Szóstka, *Fale i anteny*, 2000.

Podstawy radiokomunikacji i techniki antenowej - przypomnienie

Fale elektromagnetyczne

$\vec{k}$ -> wektor falowy
- określa kierunek propagacji fali

Dla ośrodków liniowych:

$$\vec{D} = \epsilon \cdot \vec{E} \quad \vec{B} = \mu \cdot \vec{H}$$

$$\epsilon = \epsilon_0 \cdot \epsilon_r \quad \mu = \mu_0 \cdot \mu_r$$

$\vec{E}$ - natężenie pola elektrycznego [V/m]

$\vec{D}$ - indukcja elektryczna [C/m²]

$\vec{H}$ - natężenie pola magnetycznego [A/m]

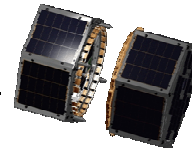
$\vec{B}$ - indukcja magnetyczna [Wb/m²]

$$\vec{H} = \frac{\vec{k} \times \vec{E}}{Z}$$

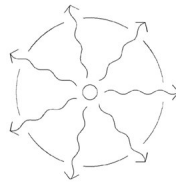
Z -> impedancja właściwa ośrodka
- dla próżni: 120π [Ω]

EM Wave

Fale elektromagnetyczne

źródło fali EM:

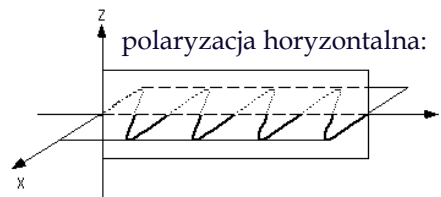
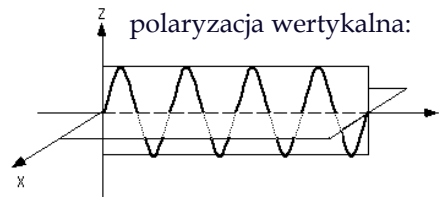
natężenie pola elektrycznego:

$$\vec{E} = \vec{A} \cdot e^{j(2\pi \cdot f \cdot t + \varphi)}$$

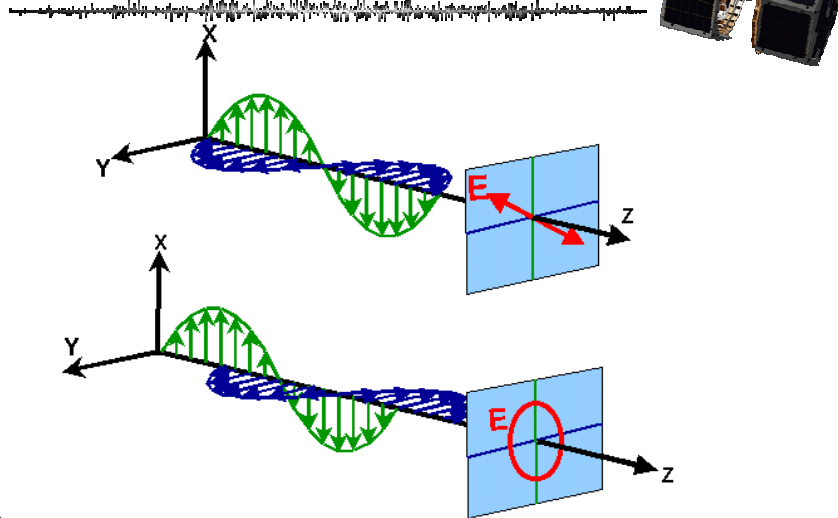
A - amplituda,

φ - faza,

f - częstotliwość fali EM.

Fale elektromagnetyczne

KAŻDA fala EM jest sumą (złożeniem, superpozycją) fal elementarnych o określonych A , φ oraz f .

Powierzchniowa gęstość mocy

P_T - moc sygnału nadawanego przez antenę

w hipotetycznym przypadku, gdy antena promieniuje **równomiernie** we wszystkich kierunkach, gęstość powierzchniowa mocy w odległości r wynosi:

$$S = \frac{P_T}{4\pi \cdot r^2}$$

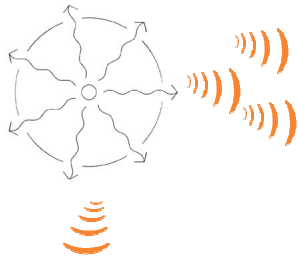
w ogólnym przypadku:

$$\vec{E} = \frac{\vec{A}}{r} \cdot e^{j \cdot 2\pi \cdot f \cdot \left(t - \frac{r}{c}\right) + j\varphi}$$

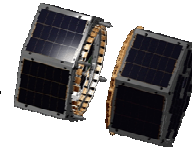
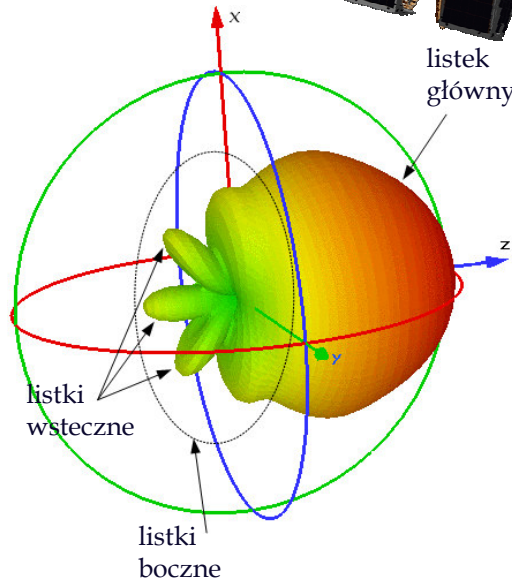
$$S = E \cdot H$$

Anteny i diagramy kierunkowe

źródło fali EM:

Anteny izotropowe oraz anteny promieniujące tylko w jednym, wybranym kierunku NIE ISTNIEJĄ.

Parametry anten

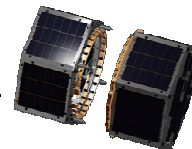
Zysk kierunkowy D [dBi] – stosunek gęstości mocy promieniowanej na danym kierunku do średniej gęstości mocy, w uproszczeniu: wzmocnienie sygnału na danym kierunku w porównaniu z anteną izotropową

Zysk energetyczny G [dBi] – iloczyn zysku kierunkowego i sprawności energetycznej anteny:

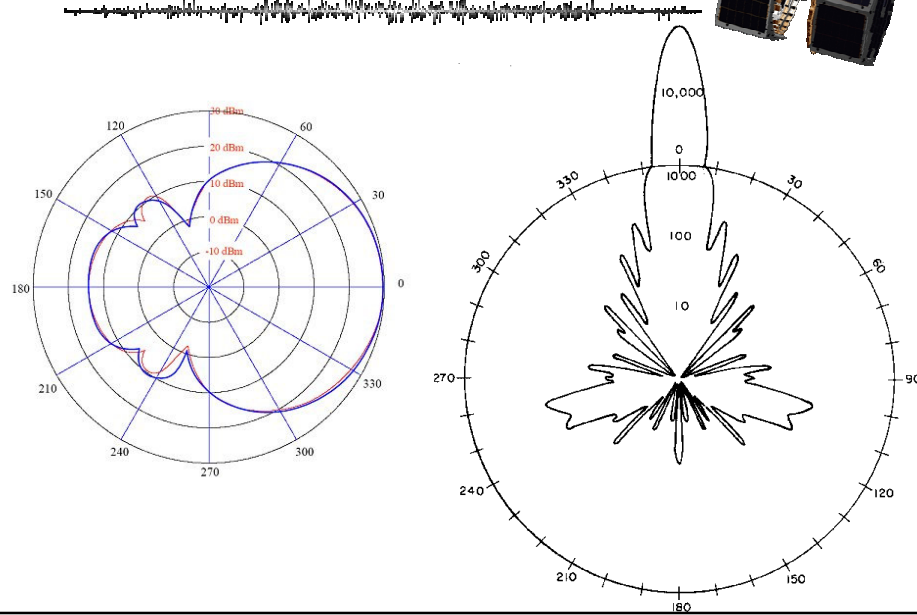
$$G = \eta_A \cdot D$$
$$\eta_A \approx 95\% - 98\%$$

Na kierunku maksymalnego promieniowania: D_{max} i G_{max}

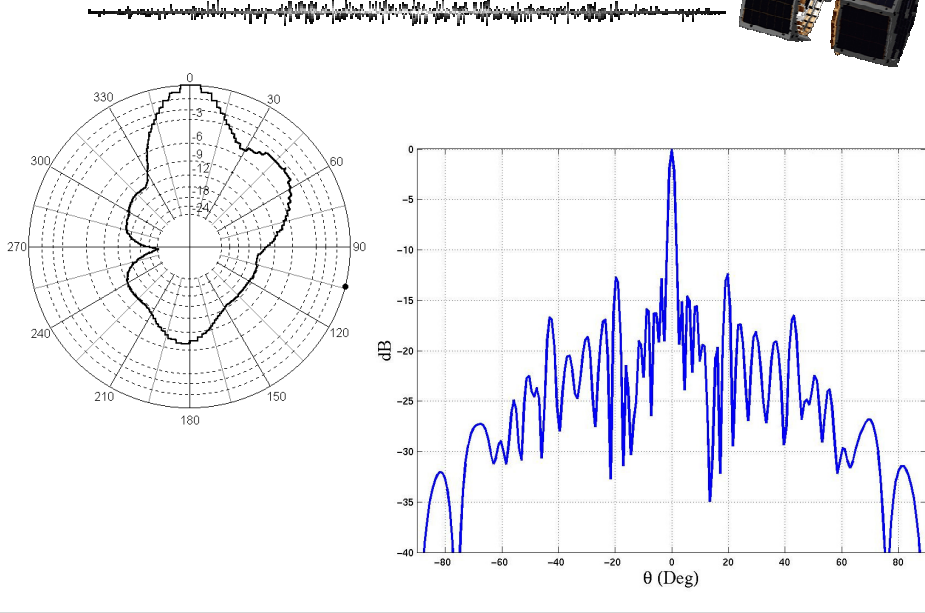
Kąt połowy mocy $2\theta_{3dB}$ [°] – kąt poza którym moc sygnału spada o 3dB poniżej mocy maksymalnej

Przykłady diagramów kierunkowych

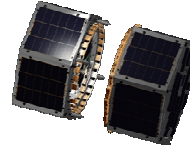

Przykłady diagramów kierunkowych

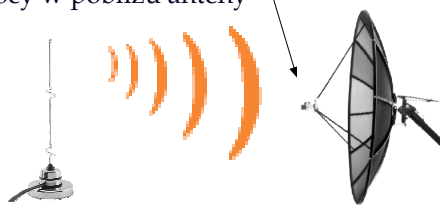
Parametry anten

Powierzchnia (apertura) skuteczna A_S [m²] – hipotetyczna, efektywna powierzchnia odbioru sygnału radiowego

S – gęstość powierzchniowa mocy w pobliżu anteny

P_R – moc odbierana na zaciskach anteny

$$S = \frac{P_T \cdot G_T}{4\pi \cdot r^2}$$

$$P_R = S \cdot A_S$$

$$P_R = \frac{P_T \cdot G_T}{4\pi \cdot r^2} \cdot A_S$$

Parametry anten

Dla anten z wyróżnioną powierzchnią A (ant. paraboliczne, tubowe):

$$A_S = \nu \cdot A$$

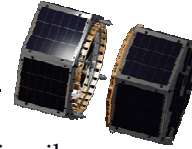
ν - współczynnik wykorzystania apertury, związany z jej kształtem i dokładnością wykonania
-> zazwyczaj 50-80 %

Związek pomiędzy maksymalnym zyskiem energetycznym i aperturą skuteczną:

$$G_{\max} = \frac{4\pi}{\lambda^2} \cdot A_S$$

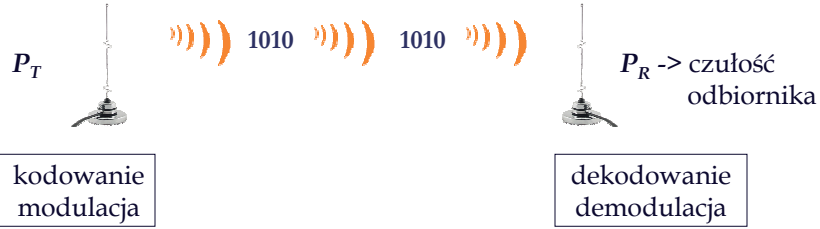
λ - długość fali radiowej, równa c/f

Transmisja w kanale radiowym

$$H(f) = A \cdot e^{j\varphi(f)}$$

$$\frac{S}{N+I} \Rightarrow \text{BER}$$

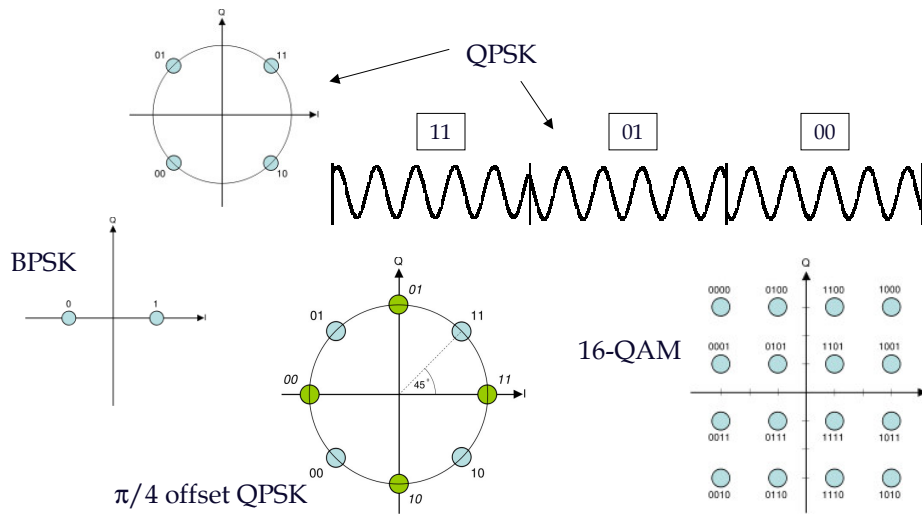
Błędy w transmisji -> kody korekcyjne FEC, retransmisje.

UWAGA: omawiana jest pierwsza warstwa modelu OSI.

Modulacje

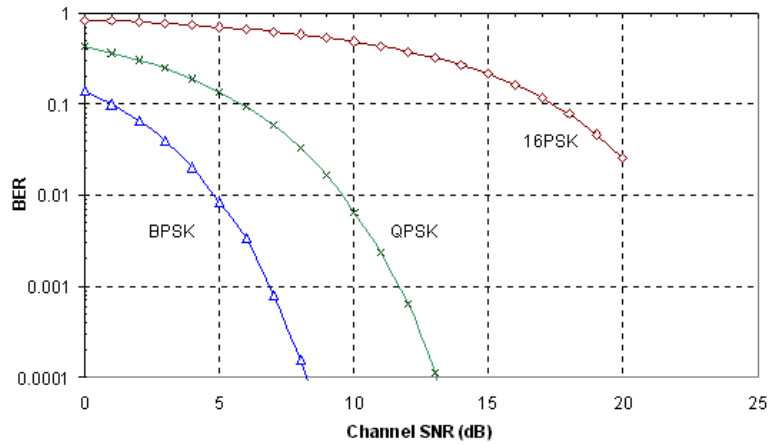
Typowe modulacje: BPSK, QPSK, M-QAM, $\pi/4$ offset QPSK, GMSK

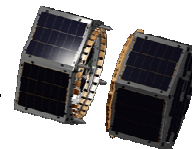
Modulacje

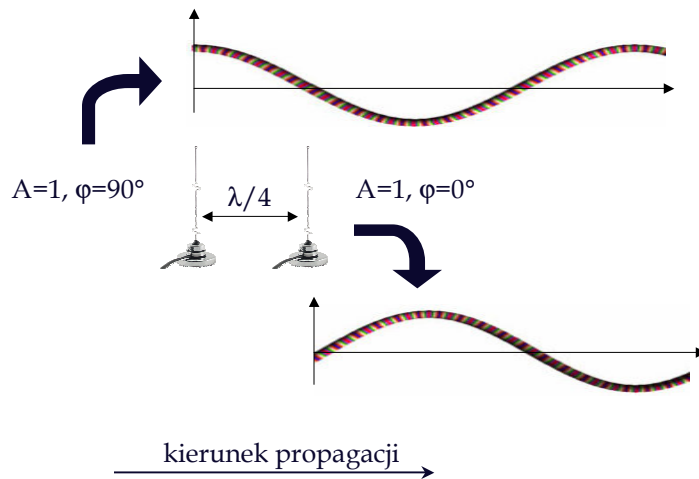
Zależności bitowej stopy błędów BER od stosunku mocy sygnału do mocy szumu SNR dla różnych modulacji

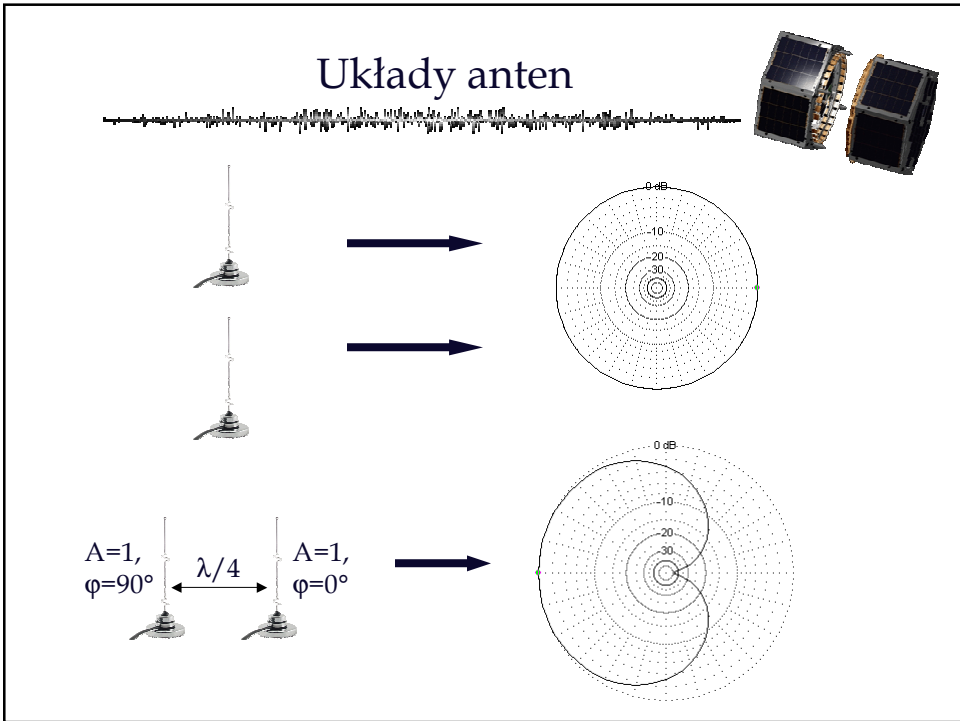
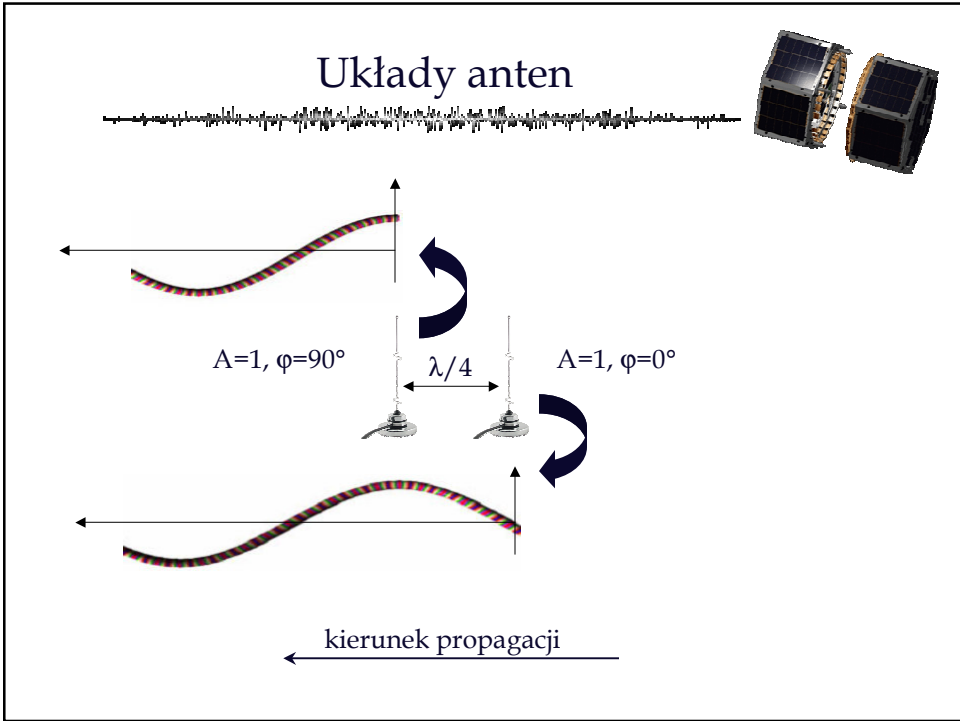

Układy anten

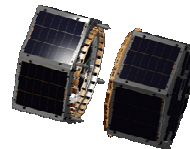

Kształtowanie charakterystyk promieniowania:

Układy anten

Wybór położenia zer i maksimów charakterystyk

Poprawa maksymalnego zysku kierunkowego

Niwelowanie niepożądanych sygnałów zakłócających

Anteny inteligentne -> modyfikacja charakterystyk promieniowania w reakcji na zmiany sygnałów radiowych docierających do anteny i zmiany w kanale radiowym

Dziękuję za uwagę